

Staben

SOCIALTJÄNSTFÖRVALTNINGEN

Handläggare: Krister Eriksson
Tfn: 08-508 25 567

TJÄNSTEUTLÅTANDE SOCIALTJÄNSTNÄMNDEN
2004-04-05

DNR

Till
Socialtjänstnämnden

Redovisning av arbetet med handikapplaner 2003 i stadens nämnder och bolag

Förslag till beslut

1. Socialtjänstnämnden beslutar för egen del godkänna redovisningen
2. Socialtjänstnämnden föreslår att Kommunstyrelsen godkänner redovisningen och överlämnar den till stadens nämnder och bolag för kännedom

Eddie Friberg

Vera Josefsson

Sammanfattning

Vid kommunfullmäktiges beslut hösten 1999 om Handikapplan för Stockholms stad fick socialtjänstnämnden i uppdrag att årligen redovisa alla nämnders och styrelser handikapplaner och vid behov revidera inriktningsdokumentet.

Kommunstyrelsen har behandlat och godkänt redovisningarna för åren 2000, 2001 samt 2002. Föreliggande redovisning omfattar stadens nämnders och bolags arbete med handikapplaner för år 2003.

Det är fortfarande brister i nämnders och bolags redovisningar av kostnader för planerade åtgärder. Bolagen är klart underrepresenterade när det gäller att upprätta handikapplaner. Däremot har fler facknämnder än tidigare upprättat handikapplan och de redovisar också kostnader i högre utsträckning än stadsdelsnämnder och bolag.

Ärendets beredning

Detta ärende har utarbetats inom socialtjänstförvaltningens stab. Ärendet har behandlats av socialtjänstnämndens handikappråd den 22 april 2004.

Bakgrund

Kommunfullmäktige beslutade den 8 november 1999 om handikapplan för Stockholms stad. Samtliga stadsdelsnämnder, facknämnder och bolag ska precisera sitt uppdrag inom funktionshinderområdet och tydligt definiera sina ansvarsområden utifrån Förenta Nationernas (FN) 22 standardregler om delaktighet och jämlikhet. Planen ska vara ettårig med en årlig uppföljning.

I kommunfullmäktiges beslut fick socialtjänstnämnden i uppdrag att årligen följa upp arbetet med planerna och vid behov revidera inriktningsdokumentet.

Under hösten 2003 har socialtjänstförvaltningen i samarbete med handikapporganisationerna, utarbetat ett handikappolitiskt program. Det ska utgöra grunden för och redovisa stadens inriktningsmål för arbetet med att åstadkomma ett Stockholm som är tillgängligt och kan ge jämlika och rättvisa levnadsvillkor för personer med funktionshinder. Det Handikappolitiska programmet ska således ersätta ”Riktlinjer för stadens handikapplaner” från år 1999.

Från och med år 2005 förslås att särskilda sidoordnade handikapplaner tas bort och att arbetet med åtgärder utifrån stadens kommande handikappolitiska program förstärks. Respektive nämnd/styrelse ska istället redovisa planerade åtgärder i budget och verksamhetsplan. Uppföljning ska göras i bokslut och verksamhetsberättelse.

Den 30 januari 2004 beslutade socialtjänstnämnden att för egen del godkänna det handikappolitiska programmet och att överlämna ärendet till kommunfullmäktige för beslut.

Följande redovisning är den fjärde som socialtjänstförvaltningen genomför och gäller arbetet med handikapplaner år 2003 i stadens nämnder och bolag.

REDOVISNING AV HANDIKAPPLANER FÖR ÅR 2003 I STADENS NÄMNDER OCH BOLAG

Inledning

Samtliga stadsdelsnämnder, facknämnder och bolag har kommunfullmäktiges uppdrag att utarbeta egna handikapplaner. Socialtjänstnämnden har, enligt samma beslut, i uppdrag att följa upp och redovisa planerna årligen till kommunstyrelsen.

I enlighet med förra årets redovisning kommenterar socialtjänstförvaltningen i det följande i vad mån nämnder och bolag upprättat planer utifrån det egna ansvarsområdet, följt upp planerna och hur åtgärder föreslagits.

Uppföljning

Uppföljningen berör 18 stadsdelsnämnder, 19 facknämnder/förvaltningar samt 16 bolag. Efter redovisningen av 2002 års handikapplaner har en fackförvaltning tillkommit i redovisningen, Valnämnden, samt två bolag, Stockholm Visitors Board och Centrumkompaniet. Konsumentnämnden har inte tagits med i redovisningen eftersom verksamheten startade under år 2003. Näringslivsnämnden har övergått från facknämnd till bolag.

Följande standardregler har studerats: ökad medvetenhet, tillgänglighet, arbete och personalutbildning. Planerna har dessutom granskats utifrån följande frågeställningar:

- Hur täcker planen det egna ansvarsområdet?
- Hur har åtgärder utformats?
- Har uppföljning av planen genomförts?
- Vilka arbetsformer har utvecklats med respektive handikappåd?

Bedömning

Stadsdelsnämnder

17 stadsdelsnämnder har upprättat handikapplan för år 2003. Huvuddelen av nämnderna har en särskild plan för år 2003 medan Katarina-Sofia sdn har plan som omfattar 2002-2003. Även Rinkeby sdn har lämnat in en plan som omfattar 2002-2003 men enligt angiven tidplan gäller planerade åtgärder endast år 2002. Någon revidering eller utvärdering mellan åren har inte lämnats in. Socialtjänstförvaltningen konstaterar därmed att några åtgärder för 2003 inte redovisats och bortser därför från Rinkeby sdn:s plan i den fortsatta redovisningen.

Det egna ansvarsområdet, vilka åtgärder som planeras, tidplan och ansvarig framgår konkret och tydligt i flertalet redovisningar. Däremot brister det, liksom i förra årets redovisning, när det gäller att ange kostnader för åtgärderna. Endast en stadsdelsnämnd, Maria-Gamla stan sdn, har specificerat sina kostnader. Övriga stadsdelsnämnder har inte redovisat kostnader alls, delvis redovisat kostnader eller angivit att kostnaderna tas ”inom budgetram” eller ”arbetstid”.

Samarbetet med handikappråden ser i stort sett ut som i redovisningen från förra året. I några stadsdelsnämnder finns ett mer utvecklat samarbete. Som exempel kan nämnas Liljeholmens stadsdelsnämnd som har tre referensgrupper där handikapprådet deltar. En referensgrupp för synpunkter gällande nya Liljeholmstorget och området Årstadal, en referensgrupp för planering av nya gruppbestäder och en arbetsgrupp i samverkan med Hägerstens stadsdelsnämnd och de lokala biblioteken som rör läsverksamheten. Älvsjö stadsdelsnämnd avsätter medel för utbildning, litteratur m.m till handikapprådet.

14 stadsdelsnämnder har lämnat in uppföljningar av handikapplan för år 2003.

Standardreglerna:

- **Ökad medvetenhet:** Informationsinsatser till nämndens ledamöter, anställda, brukare och allmänhet är för de flesta nämnder en inarbetad, kontinuerligt återkommande åtgärd. Detsamma gäller anpassning av skriftlig information via inläsning på kassett, diskett och lättläst svenska. Utveckling av hemsidor är ytterligare en återkommande åtgärd för att nå ut med information. Några nämnder har angett de lokala nyhetstidningarna som ett viktigt medel att nå allmänheten med kunskap om funktionshinderfrågor.
- **Tillgänglighet:** Arbetet med att öka den fysiska tillgängligheten fortsätter. Det gäller såväl åtgärder i stadsdelsnämndernas lokaler som i den yttre miljön, t ex gångstråk, gator och torg. Det är uppenbart att Gatu- och fastighetskontorets Tillgänglighetsprojekt har stor betydelse för nämndernas arbete med att avhjälpa hinder i miljön. Flertalet stadsdelsnämnder har redovisat åtgärder som genomförs inom projektets ram. Några nämnder har även i år framfört skriftlig information i anpassad form som en viktig aspekt av tillgänglighet.
- **Arbete:** Flertalet stadsdelsnämnder har som mål att erbjuda daglig verksamhet till personer med utvecklingsstörning och sysselsättning till personer med psykiska funktionshinder. Flera stadsdelsnämnder, Bromma sdn, Kungsholmen sdn, Norrmalm sdn, Vantör sdn och Hägersten sdn redovisar fortsatt arbete med nätverk, samarbete eller samverkan med lokalt näringsliv, arbetsförmedling, försäkringskassa samt samarbete med andra stadsdelar för att utöka möjligheterna för funktionshindrade att erhålla arbete.
- **Personalutbildning:** Huvuddelen av stadsdelsnämnderna hänvisar till sitt deltagande i EU-projektet Växtkraft Mål 3 ”analys- och kompetensutveckling i omsorg om personer med funktionshinder. Därutöver genomför en del stadsdelsnämnder kontinuerliga inventeringar för att kunna möta aktu-

ellt behov av fortbildning. Några nämnder planerar handledning för bl a personliga assistenter och personal som arbetar med barn i behov av särskilt stöd.

Facknämnder/förvaltningar

15 av 19 facknämnder/förvaltningar har upprättat handikapplaner för år 2003. Utrednings- och statistikkontoret har, liksom i förra årets uppföljning, mycket kort redovisat att deras lokaler är tillgängliga och att några behov av åtgärder inte är aktuella. Socialtjänstförvaltningen betraktar inte skrivningen som en plan och bortser från den i det följande. Revisionskontoret har inte upprättat någon egen handikapplan utan hänvisar till revisionsplan för 2003-2004 där handikappaspekterna finns med i revisionsarbetet.

Det bör förtydligas att Utrednings- och statistikkontoret är organiserat under Stadsbyggnadsnämnden och Stockholms stadsarkiv organiseras under Kulturnämnden, därav rubriceringen *facknämnder/förvaltningar*.

Följande 15 facknämnder har upprättat plan för 2003:

Renhållningsnämnden
Utbildningsnämnden
Kulturnämnden
Gatu- och fastighetsnämnden
Idrottsnämnden
Miljö- och hälsoskyddsnämnden
Saluhallsstyrelsen
Kyrkogårdsnämnden
Integrationsnämnden
Stadsmuseinämnden
Överförmyndarnämnden
Brand- och räddningsnämnden
Stadsbyggnadsnämnden
Stockholms stadsarkiv
Socialtjänstnämnden

Det egna ansvarsområdet redovisas i större eller mindre omfattning av samtliga facknämnder. Det är dock, som i tidigare redovisningar, stor variation när det gäller vad den enskilda nämnden redovisar som eget ansvarsområde. Flertalet – 8 facknämnder – har redovisat konkreta åtgärder, tidplan och ansvarig för genomförandet. 6 facknämnder har specificerat sina kostnader, 4 har angivit att kostnaderna täcks ”inom ram” eller bara delvis redovisat kostnader. 5 nämnder har ingen redovisning om kostnader.

12 facknämnder har redovisat samarbete med handikappråden. Flertalet handikappråd får möjlighet att yttra sig över och komma med synpunkter på de ärenden som ska behandlas i nämnderna. Några handikappråd har ett mer utvecklat samarbete med nämnderna. Det gäller t ex Brand- och räddningsnämnden och Socialtjänstnämnden där råden varit delaktiga i framtagande av policys

och riktlinjer. Kyrkogårdsnämnden har sedan många år ett mer fördjupat och utvecklat samarbete med handikapprådet.

14 facknämnder har följt upp sina handikapplaner för år 2003.

Standardreglerna:

- **Ökad medvetenhet:** Genomgående för facknämnderna är, liksom i förra årets redovisning, att de genom olika informationsinsatser och utbildningar ska öka kunskapen om funktionshinder hos personal, förtroendevalda och allmänhet. Några nämnder har andra infallsvinklar för att öka medvetandet. Kulturnämnden kommer t ex att ge ut en fjärde förbättrad och utvidgad "Tillgänglighetsguide" både i pappersupplaga och som nätversion. Kulturhuset kommer på försök att erbjuda besökarna guidade visningar med teckenspråkstolkning. Stockholms stadsarkiv ska genomföra en informationsinsatsning via sin hemsida. Brand- och räddningsnämnden ska förbättra informationen på hemsidan ur funktionshinderysynpunkt.
- **Tillgänglighet:** Huvuddelen av facknämnderna redovisar åtgärder som främjar den fysiska tillgängligheten. Saluhallsstyrelsen ska t ex öka tillgängligheten vid slakthusområdet, Östermalms och Södermalms saluhallar. Utbildningsnämnden ska handikappanpassa Blackeberg, Bromma, Brännkyrka, Fogelströmska, Lindeparken samt Spånga gymnasium. Andra former av tillgänglighetsskapande åtgärder redovisas också. Miljö- och hälsoskyddsnämnden fortsätter genomförandet av allergiprogrammet. Nämnden ska också ge ut en guide – "Utan rök på krog och café". Kyrkogårdsnämnden planterar träd, buskar och blommor av lågallergityp.
- **Arbete:** 9 facknämnder har berört punkten arbete. Redovisningarna är generell av övergripande natur – "öka möjligheterna till arbete inom förvaltningen", "inventera möjligheterna att erbjuda funktionshindrade arbete inom förvaltningen", "i samband med lokalöversyn beakta funktionshindrades möjligheter till arbete inom förvaltningen". Kyrkogårdsnämnden slår fast att "funktionshindrade ges möjlighet till arbete inom verksamheten" och Idrottsnämnden har lång erfarenhet av att bereda arbete till personer med funktionshinder. Periodvis har förvaltningen i samarbete med stadsdelsnämnderna ordnat sysselsättning åt personer med psykiska funktionshinder.
- **Personalutbildning:** Endast hälften av de granskade facknämnderna har berört frågan om personalutbildning. Åtgärderna består av kompetenshöjande utbildningsinsatser om funktionshinder. Några facknämnder anger särskilt riktad utbildning till personal som i det dagliga arbetet möter frågor som rör funktionshinder.

Bolag

Redovisningen omfattar 15 bolag samt koncernledningen Stockholms stadshus AB. Ett bolag, Näringslivskontoret, har tillkommit sedan förra årets redovisning. Endast 6 bolag har upprättat handikapplan för år 2003:

AB Svenska Bostäder
AB Familjebostäder
Skolfastigheter i Stockholm AB – SISAB
Stockholm Parkering
Stockholms Hamn
Stockholms Stads Bostadsförmedling AB

Bolagen försöker även i denna redovisning att rikta in sitt ansvarsområde utifrån den verksamhet de ansvarar för. 4 bolag har redovisat konkreta åtgärder, tidplan och ansvarig för genomförandet. De 3 bolag, AB Svenska Bostäder, AB Familjebostäder samt SISAB som redovisat kostnader har angett att det sker ”inom budget” eller ”fördelning enligt stadens beslut”.

Endast ett bolag, Stockholms Stads Bostadsförmedling AB, har ett handikappråd knutet till verksamheten. SISAB anger att man har samarbete med Utbildningsförvaltningens handikappråd.

1 av bolagen har följt upp sin plan.

Standardreglerna:

- **Ökad medvetenhet:** Gemensamt för 5 av bolagen är att de med olika informationsinsatser till anställda, förtroendevalda och specifika personalgrupper ska öka kunskapen om funktionshinder. I den fortsatta utvecklingen av AB Svenska Bostäders webbplats ska särskild hänsyn tas till funktionshindrades möjlighet att tillgodogöra sig information. Stockholm Parkering har inte redovisat något om ökad medvetenhet.
- **Tillgänglighet:** Samtliga 6 bolag som upprättat handikapplan redovisar åtgärder för ökad tillgänglighet. Huvuddelen anger olika åtgärder som gäller den fysiska tillgängligheten. Stockholms Hamn ska t ex inventera behovet av tillgänglighet vid terminaler och kajer som besöks av allmänheten. Stockholms Stads Bostadsförmedling AB ska utarbeta informationsprogram om bostadsförmedlingsverksamheten till stadsdelsförvaltningarna, psykiatriska mottagningar, rehab-enheter etc.
- **Arbete:** 4 bolag har i övergripande formuleringar berört frågan, t ex ”var och en ska ha möjlighet att utvecklas efter sina förutsättningar” eller ”funktionshindrade ska inte diskrimineras vid tillsättning av nya tjänster”.
- **Personalutbildning:** 5 bolag redovisar åtgärder inom personalutbildningens område, t ex ska all berörd personal inom AB Svenska Bostäder få utbildning om funktionshinderfrågor. SISAB ska inventera behovet av utbildning samt utbilda i tillgänglighetsfrågor. Stockholms Stads Bostadsförmedling AB genomför fortlöpande utbildning för förturshandläggare.

Uppföljning av handikapplaner

Enligt de anvisningar som gäller för arbetet med handikapplaner ska gällande plan följas upp i samband med verksamhetsberättelsen. 14 stadsdelsnämnder, 14 facknämnder och 1 bolag har lämnat in uppföljning för år 2003. Social-

tjänstförvaltningen har granskat nämndernas uppföljning av standardreglerna ökad medvetenhet, tillgänglighet, arbete och personalutbildning.

Följande stadsdelsnämnder har följt upp sina planer:

Kista sdn
Spånga-Tensta sdn
Hässelby-Vällingby sdn
Bromma sdn
Norrmalm sdn
Östermalm sdn
Maria-Gamla stan sdn
Katarina-Sofia sdn
Enskede-Årsta sdn
Farsta sdn
Vantör sdn
Älvsjö sdn
Liljeholmen sdn
Skärholmen sdn

Stadsdelsnämnderna har redovisat sammanlagt 240 åtgärder för de fyra uppföljda standardreglerna. Socialtjänstförvaltningen bedömer att cirka 190 åtgärder är genomförda om man räknar in de åtgärder som är delvis genomförda eller genomförs ”kontinuerligt”. Den övervägande delen av åtgärder återfinns under punkterna ”ökad medvetenhet” och ”tillgänglighet”.

Följande facknämnder har följt upp sina planer:

Renhållningsnämnden
Utbildningsnämnden
Kulturnämnden
Gatu- och fastighetsnämnden
Idrottsnämnden
Miljö- och hälsoskyddsnämnden
Saluhallsstyrelsen
Kyrkogårdsnämnden
Överförmyndarnämnden
Brand- och räddningsnämnden
Utrednings- och statistikkontoret
Stadsbyggnadsnämnden
Stockholms stadsarkiv
Socialtjänstnämnden

Facknämnderna har redovisat sammanlagt 70 åtgärder för de fyra uppföljda standardreglerna och cirka 40 av de planerade åtgärderna har genomförts. Huvuddelen av åtgärderna återfinns under punkterna ”ökad medvetenhet” samt ”tillgänglighet”.

Följande bolag ha följt upp sin plan:

Skolfastigheter i Stockholm AB – SISAB

SISAB har redovisat 10 åtgärder för de uppföljda standardreglerna. Fyra åtgärder med tidplan 2003 har genomförts. Resten av åtgärderna genomförs ”löpan-
de”

Sammanfattande bedömning och kommentarer

Socialtjänstförvaltningen har följt upp sammanlagt 38 handikapplaner. Det är samma antal planer som följdes upp i 2002 års redovisning. 17 stadsdelsnämnder, 15 facknämnder och 6 bolag har upprättat plan för år 2003. Därmed återstår 1 stadsdelsnämnd, 4 facknämnder och 9 bolag som inte upprättat handikapplan för år 2003.

Stadsdelsnämndernas arbete med handikapplanerna uppvisar en fortsatt jämn kvalitet. Socialtjänstförvaltningens fjärde redovisning av handikapplanarbetet visar att många stadsdelsnämnder funnit vissa former för arbetet. Under punkten ökad medvetenhet har flera nämnder redovisat åtgärder som återkommer från tidigare år och som man redovisar som ”kontinuerliga”. Den årliga åtgärden innebär att t ex broschyrer, hemsidor och informationssatsningar hålls aktuella, anpassas och utvecklas.

Åtgärder inom ramen för Gatu- och fastighetskontorets Tillgänglighetsprojekt är också kontinuerligt återkommande insatser. Förvaltningens bedömning är att projektet har stor betydelse för stadsdelsnämndernas arbete med att undanröja hinder i den fysiska miljön, såväl i lokaler som i den yttre miljön.

Redovisningen av kostnader är dock fortsatt bristfällig. I likhet med redovisningen av 2002 års handikapplaner är det endast en stadsdelsnämnd, Maria-Gamla stan, som specificerat sina kostnader. Övriga har inte redovisat kostnader alls eller anger att de ska täckas ”inom ram”. Förvaltningen kan återigen konstatera att arbetet med handikapplaner inte tycks vara kopplat till ordinarie verksamhetsplan och budget.

Facknämnderna har i ett flertal fall utvecklat sitt planarbete. I föreliggande redovisning har 15 av 19 nämnder upprättat plan. Det är en ökning med 4 sedan föregående redovisning.

Gemensamt för flertalet av facknämnderna är att de planerar för de punkter i handikapplanen som ligger närmast respektive verksamhetsområde. Huvuddelen av nämnderna har på ett godtagbart sätt redovisat sitt ansvarsområde liksom vilka åtgärder som planeras. I flertalet planer är tidplan och ansvar för genomförandet klargjort. När det gäller de fyra uppföljda standardreglerna kan en svag förbättring skönjas från föregående års planer. Det är några fler nämnder som har planering inom punkterna arbete och personalutbildning.

När det gäller kostnadsredovisning skiljer sig facknämnderna från stadsdelsnämnderna. Av de 15 facknämnderna som upprättat plan har 6 specificerat sina kostnader och 4 har angett täckning ”inom ram”. Övriga 5 har inte redovisat kostnader alls.

Bolagen har en fortsatt låg andel upprättade handikapplaner. Endast 6 bolag, mindre än hälften av de 15 bolagen, har upprättat handikapplan för år 2003. Även bolagen riktar in sina åtgärder på de punkter som ligger verksamhetens ansvarsområde närmast. De mest konkreta åtgärderna återfinns under punkterna ökad medvetenhet och tillgänglighet. Redovisningen av punkterna arbete och personalutbildning får anses som mer övergripande, t ex ”var och en ska ha möjlighet att utvecklas efter sina förutsättningar” eller att arbete ”säkerställs genom att bolagets personalprogram ansluter till stadens personalprogram”. Även bolagen brister i redovisningen av kostnader. 3 bolag har angivit att kostnaderna tas ”inom ram” eller ”kostnadsfördelning enligt stadens beslut”.

Av totalt 38 upprättade handikapplaner i nämnder och bolag har 28 nämnder (stadsdelsnämnder och facknämnder) och 1 bolag följt upp sitt planarbete. Det är en klar förbättring sedan 2002 års redovisning då sammanlagt 20 uppföljningar lämnades in. Att endast 1 av de 6 bolagen följt upp sitt planarbete måste däremot betraktas som en stor brist.

Totalt har 320 åtgärder föreslagits i handikapplanerna. Av dessa har 240 åtgärder genomförts helt eller delvis. En del åtgärder har inarbetats permanent i planerna och är ”kontinuerliga” eller ”löpande”.

Sammanfattningsvis kan socialtjänstförvaltningen konstatera att även 2003 års uppföljning av nämnders och bolags arbete med handikapplaner visar på de svårigheter nämnderna och bolagen har att på ett tillfredsställande sätt koppla planarbetet till verksamhets- och budgetarbetet. Av 18 stadsdelsnämnder är det 17 som upprättat plan men bara en som specificerat sina kostnader. Bolagen har fortsatt stora svårigheter att upprätta handikapplaner. Liksom tidigare år är det en minoritet av bolagen som upprättar planer. Förvaltningen kan däremot skönja en förbättring när det gäller facknämnderna. Såväl antalet upprättade planer har ökat som antalet nämnder med specificerade kostnader för sina åtgärder.

Slutligen kan konstateras att åtgärder i samband med Handikappåret 2003 inte satt några djupa spår i nämnders och bolags handikapplaner.